

LUCEAFERUL

REVISTĂ LITERARĂ

APARE:
In 1 și 15 a fiecărei luni, după stil nou.
Prețul unui exemplar 50 bani.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
VI., STRADA VÖRÖSMARTY 60a

ABONAMENTUL:
Pe 1 an 10 cor., pe jumătate de an 5 cor
Pentru străinătate 1 an 15 franci.

O SCRISOARE.

Ilustrul Domn Iosif Vulcan, membru al Academiei Române, directorul revistei „Familia”, a trimis șef-redactorului nostru următoarea scrisoare:

Iubite Doamne și Frate!

Mi-ai făcut onoarea să-mi ceri în numele colegilor Dtale părerea privitoare la întreprinderea literară, ce ai pornit prin scoaterea revistei „Luceafărul”, ca organ de publicitate al tinerimei noastre de la școlile mai nalte.

Cu plăcere vin a mă achita, căci aprob și salut cu bucurie această mișcare. Ea ne presintă tinerimea pe un teren, unde toți Românii trebuie să o încurageze și să-i dea sprijinul, de oarece terenul acesta e al culturii naționale.

Dar bucuria mea are și un motiv personal. Mișcarea aceasta pornește tocmai din locul acela, unde am petrecut anii cei mai frumoși ai tinereții mele, de unde mi-am adus inspirațiunile unei vieți întregi. Ea este pusă la cale de tineri dela universitatea, unde mi-am făcut și eu studiile, de membrii societății literare Petru Maior, la al cărei leagăn am asistat, al cărei

membru și președinte am avut onoarea să fiu timp de mai mulți ani.

Este dar foarte naturală simpatia, cu care petrec această acțiune a generațiunii urmașe. Văzându-o, par'că întineresc și resimt entuziasmul generațiunii mele, care a înființat societatea Petru Maior, care a scos la lumină prima foaie beletristică românească și care a stăruit atât de mult pentru întemeierea catedrei de limbă și literatură română la universitatea din Budapesta.

Doresc din inimă, ca lucrarea începută de „un grup de tineri” să devină a întregii tinerimi de protutindenți, toți să-și dea concursul comunicându-i inspirațiunile lirei și ale prosei, lucrările seninătății calme, discutând chestiuni, cari agită vieța noastră națională-culturală, tot ce simte sufletul lor în avântul spre un ideal mareț, — ca astfel să avem o oglindă, care să ne reflecteze toate ideile ce frământă inima și mintea generațiunii noastre mai nouă.

Oradeamare, 11 Iulie 1902.

Salutări cordiale.
Iosif Vulcan.

CEVA DESPRE DRAMĂ.

(Urmare și fine.)

Cu aceeași dibăcie și putere știe însă drama să verse lumină și în imperiul numit cultura minții.

Esperiența de toate zilele ne arată, că deși s'ar părea că înaintăm, totuș lumea e plină de prostie. Mai mulți omeni proști sunt, decât răi. Omenii cei mai cuminiți fac adeseori câte o prostie, pe care, deși o ved, totuș nu o înconjură. Și însușirea aceasta și-a întins aripile peste întreaga omenime. Urmarea e, că ființele, cari au căzut în ghiarele acestui întunec, au să supoarte toate loviturile sorții, de cari nu se știu feri și cari îi aruncă în păcate și nefericire.

Drama și aici are leac. Numai ei îi este dată posibilitatea de a rîde de prostiile noastre, ea e oglinda noastră. Cu satira comediilor sbicuește scăderile noastre, ne lovește și noi înțelegem prea bine, dar loviturile ei sunt de așa, că nu roșim și nu ne simțim vătējați, ci din contră îi rămănem multămitori.

Când auzim pe Conul Leonida lăudându-se cu multele sale viteji și în urmă îl vedem tremurând de frică, auzind larma unor bețivi de pe drum, înțelegem foarte bine, că satira e îndreptată în contra noastră, căci noi suntem lăudăroșii și noi tremurăm la mișcarea orcărei frunze.

Efectul e, că ni se lărgeste cercul vederii, ne desfacem creerul din cătușile unilateralității și ale mărginirii și începem să cunoaștem căile vieții, căile cele bune, cari ne feresc de a ajunge în poziția, în care am văzut pe o persoană, sau alta, de pe scenă.

Drama ne dă în mână cheia inimilor omenestii. Prin aceea, că ne înfățișază toate patimile, toate vicleniile, toate tainele caracterelor în golătatea lor, pricepem rostul tuturor relexor, în mijlocul cărora trăim; prin aceasta ne dă drama posibilitatea de a putea ușor descoperi tainele relexor și ne învață să știm trăi și să ne învêtim în mijlocul atât al reufăcătorilor, cât și al celor buni.

Drama ne învață să suportăm cu tărie loviturile sorții. Când vedem pe bătrânul Moor lovit de nemiloasa soarte îl compătîmim și blăstămăm pe acela, care l'a aruncat în nefericire. Luăm totodată și esemplu, că deși bătrânul Moor a avut să sufere totul dela fiul său, căruia el i-a dat vieată, le-a răbdat toate cu paciința unui martir, — să suportăm și noi caprițiile sorții și ne învață să știm trăi și să ne învêtim în mijlocul atât al reufăcătorilor, cât și al celor buni.

împletește din ce în ce tot mai multe esperiențe.

Drama ne determină la o judecată dreaptă asupra celor nefericiți. Un furt din necesitatea esistenței drama nu-l judecă, precum o fac legile, sinuciderea din nefericire drama nu o consideră de crimă, precum o face aceasta bigotul. În fața umanismului și legile trebuie să se retragă.

Când vedem pe Ataliba, mai marele templului, ce era închinat soarelui, că stă între două căi: una legea, care zicea, că orcare dintre fecioarele templului, care s'ar lăsa ademenită de lucruri omenestii, cu moarte să moară și alta legea umanismului, legea iubirii, care zicea, că natura a făcut ca bărbat și femeie să-și lege inimile în strînsă iubire — și vedem că cea din urmă învinge și el strigă „nimită este legea de acum“, — glasul umanismului se trezește și în sufletul nostru și ne învață, să cunoaștem pe cei nefericiți și să-i mângăiem.

Efectul dramei se oglindează și în istorie. Când lumea gemea sub torturile inquisiției, drama a fugit, s'a ascuns, căci n'avea intrare în masele orbite de bigotism. Când însă lumea apuseană era mai decăzută și în deosebi preoțimea arunca umbre negre asupra bisericii, a venit și drama ca una dintre cele mai puternice arme și a ridicat vîlul de pe pleoapele lumii, vîrsând belșug de lumină și vieată nouă în vinele omenimii. Și cât de mult a contribuit la spălarea negrelor pete, ce zăceau în evul mediu asupra bisericii și a creștinismului!

„Hoții“ lui Schiller au aprins întreagă Germania cu ideea libertății; Klinger cu „Sturm und Drang“ a răscolit întreagă lumea literară a timpului său, „Faust“-ul lui Goethe a făcut epocă în cultura omenimii, îmbrăcând ideea nemulțămirii omului cu sine în colorii atât de plastice și convingătoare. Shakespeare cu dramele sale și-a pus întreagă țeara în mișcare și i-a schimbat tot mersul, ba în lumea întreagă chiar s'a simțit și se simte și azi puterea mișcătoare a dramelor lui. Lui Schiller, Goethe, Molière, Shakespeare, Corneille numai dramele lor le-a căștigat locul de frunte în panteonul nemuririi, fără aceste drame nici pe departe nu s'ar fi putut avênta la renumele, pe care și azi îl au. Și tocmai împrejurarea aceasta dovedește influința dramei asupra omenimei, care îl ridică la nemurire pe cel ce știe să-i schimbe întregul sistem de esistență.

Influința dramei crește și are efect cu atât mai hotărît, cu cât știe să atingă spiritul național al popoarelor. O dramă românească, care

adună tot ce are Românul individual, tot ceea ce constituie pentru el naționalismul, ca să pună pe scenă înaintea ochilor lui, va avea un efect uimitor. Când și-ar vedea Românul pe un Mihaïu, un Stefan, un Mircea vorbind și mișcându-se, ar vedea ideile mari ale poporului său dezvoltându-se înaintea ochilor săi și ar fi imposibil, ca să nu să cutremure de măreția trecutului său, ar fi cu neputință, să nu se aprindă în inima lui cea mai ascunsă scântee de naționalism.

Când și-ar vedea Românul toate păcatele cu ochii proprii și ar fi silit să recunoască, că păcatele, cari se desfășură pe scenă, sunt ale lui, ar fi imposibil, să nu se trezească conștiința cea bună în sufletul lui, care să-i șoptească în continuu: deșteaptă-te și curăță-ți neamul de aceste păcate!

Cine a răscos în vremurile mai vechi întreagă Grecia și a aprins în sinul poporului flacăra însufletirii pentru neam? Spiritul național al dramelor lui Euripides, Sofocles și alții.

„Drama toarnă în vinele poporului concepțiuni raționale, principii sănătoase, sentimente curate; negura barbarismului, a negrului bigotism se spulberă, noaptea face loc luminei învingătoare!” (Schiller).

La noi Românii tocmai această artă e mai nebagată în seamă. Ba o parte considerabilă din publicul românesc privește drama și teatrul ca o instituție de demoralizare și au antipatie și dispreț față de ea. Incâtva e justificată această atitudine, pentru-că drama noastră în mare parte e obiect de geșeft în mâinile unora, cari caută

să nu cultive pe om, ci să-i deștepte și să-i potenteze boldurile animalice prin punerea pe scenă a lucrurilor celor mai drastice. Din acest punct de vedere au drept cei ce simt dispreț pentru teatru.

Dramă originală nu avem, cu atât mai puțin națională, pentru-că două-trei piese dramatice bune și originale-naționale, câte am putea pescui, sunt disparente. Tot ceea ce avem, sunt o mulțime de piese în deosebi franceze,

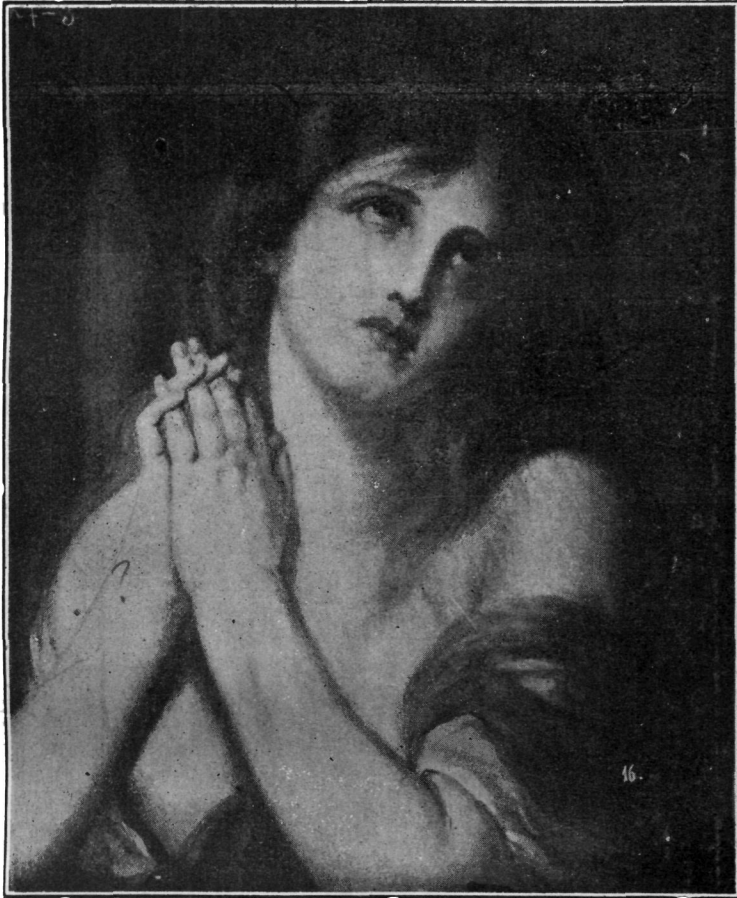
care de care mai slabă și mai streină de spiritul nostru, ear traducerile dramelor cu renume universal, câte le avem, pe de o parte sunt slabe, pe de alta nu pot ajunge să se prindă de rampa teatrului, pentru-că spiritul nostru nu corăspunde încă serioșității lor.

Timpul mai nou a început, ce e drept, să deștepte și în sufletul nostru o atențiune deosebită pentru dramă; curentul acesta, care își întinde rădăcinile în pături tot mai mari, a început să recunoască însemnătatea dramei și bărbații serioși ai neamului

nostru vor și face, ca acestui focal de cultură să i-se pună și la noi basă adevărat educatoare.

Când vom ajunge, ca să ne putem emancipa și pe terenul de activitate al acestei arte de sub influința spiritului ușurătății, când vom fi convinși despre binefăcătoarea influință a dramei, când vom turna în drama română spiritul naționalismului, când vom avea dramă națională, cu mândrie și cu fruntea ridicată vom pași în fața lumii și lumea ne va face și noue loc între popoarele ei mari.

S. St.

MAGDALENA.

In capitală.

Migia de zi...

Obosit de veghere și de palavrele „vigheților“, deschid geamul cupeului, ca aerul proaspăt de dimineața să-mă desmeticească puțin.

Eternii vigheți! Nu scapi odată de această plagă a drumului de fier. Vecinic îi întelnești cu șoapca lor de drum trasă pe urechi, cu zimbetul lor de porunceală, cu poveștile lor nesfârșit de lungi... Te pune păcatele și răspunzi la prima lor întrebare — vecinic aceeaș — că, adecă „de unde și până unde?“ și le-ai dat prilej să-ți toace două ceasuri încheiate. Că și el a fost pe acolo, că sunt locuri prea frumoase acelea, că are atâtea cunoștințe și că dacă nu se înșală... Negreșit, că se înșală stimabilul, dar trebuie să înțelegi, că asta nu-i decât o apucătură. In acelaș moment se ridică zimbitor și drăguț:

— De altcum sunt cutare. Ești prins. Te presinți și tu și acum nu mai poți scăpa, deoarece-ce în legătură cu numele tău, negreșit află ceva de istorisit, vre-o amintire imaginară, lungă, nesfârșit de lungă.

Și cum codicele penal nu prevede nici o măsură pentru astfel de atentatori ai liniștii publice, ascultă poveștile lui, dela o vreme nu mai auzi nimic și clătini din cap, sau zimbești mecanic, la întâmplare...

Când m'am văzut singur la geam, mi-am făcut o cruce. Schinteile dela locomotivă defilau într'un salt sburdalnic, stelele tremurau palide 'n vędzuch, gata să se stingă.

Luceafărul clipea cadentat din genele-i argintate.

Nu-mi mai era somn.

Iarăș mă luă în stăpânire deliciul, ce îl resimt totdeauna, când sunt la drum. Imi place atunci să privesc fără țintă în gol. Sgomotul ritmic al vagoanelor acompaniază mersul gândurilor deslănțuite; am senzația că mă duc departe, fără să-mi dau seama unde anume. Departe, poate afară din lume...

Amintirea celor rămași în urmă mă împresoară. Imi reamintesc clipele despărțirii și toți imi par așa de buni și așa de dragi imi

sunt — și iubirea asta crește „cu pătratul depărțării“...

La stațiune mă așteptau doi prietini.

Obosit de neodihna nopții și buimăcit de aglomerația dela gară, prietini mei rideau de stângăcia mea de provincial, de spaima, cu care priviam în jur de mine.

Urcăm în tramvay.

Capitala își desvêlue sinul, frumoasă și ispititoare, ca o sirenă.

Uruitul trăsurilor, circulația neobicinuită de pe bulevarde, aerul infect, în care negura dimineții se amestecă cu fumul sutelor de fabrici — toate aceste imi reamintesc fiorul de plăcere, ce mă cutremura decâte-ori mă reîntorceam din vacanțe, pe vremea când eram seminarist.

Atunci *visam* numai capitala; acum aveam să o *cunosc*.

Sgomotul vavilonic, goana cu care trecătorii grăbiau după afaceri, pulsarea vieții de oraș mare mă agitau. Eram, ca sub puterea unei sugestii, atras de vâlmășag, să mă amestec, să mă pierd într'însul... Să am aceleași bucurii și aceleași dureri cu mulțimea, și să-i pot spune cu drept cuvânt; „Et in Arcadia ego!“

Să mă pierd...

Îți place une-ori să te știi luat puțin în samă, ca un fulg în bătaia vântului, ca un val pribeag pe întinsul nesfârșit al mării. Treci nepăsător pe lângă mutrele indiferente; nimeni nu îți zimbește grațios, nici tu nu ești silit să forțezi surisuri, ca în binecuvîntata vieță de provincă...

Acolo toți sunt buni și toți se înterează de tine și toți te prețuesc și tu stai buimăcit de atâta dragoste și nobleță, fără să ți-o poți esplica.

Și pe urmă ajungi singur în vavilonul capitalei: nimeni nu te cunoaște, nimeni nu te știe. Zimbetele false nu te mai înconjoară, nici dulcea și mărginita atmosferă a vieții de provincă.

S'a deschis de-odată înaintea ta un câmp larg, unde oamenii se întrec și se iau la goană. Departe în zare strălucește ținta luminoasă...

Te oprești mirat în fața câmpului deschis, un sentiment de frică te ia în stăpânire. Și nimeni nu își ridică pălăria înaintea ta, nimeni nu se dă la o parte, să-ți facă loc.

Atunci pentru întâia dată înțelegi trebuința puterilor proprii, curentul te mână înainte peste voia ta, te reculegi, îți aduni puterile și pornești *singur* înainte . . .

Și cu cât mergi, drumul e mai neted, orizontul mai larg: departe în zare ținta luminoasă te chiamă cu strălucirea ei. Și cu cât mergi, ținta se îndepărtează, lăsând în urmă-i puzderii de lumină. Tu treci înainte, convins în sufletul tău, că drumul luminii n'are să se isprăvească nici odată.

Departe în zare ținta strălucește luminoasă, rece și neajunsă.

Ce ferticit eram sub puterea acestui curent.

Imi uitam atunci de mine însumi, de toate ale mele. Mă mulțămiam cu o pagină din Omer, ori din Sofocle, cu un cânt din Horaț, ori din Anacreon. Și mă întorceam dela Operă, fără să iau sama, că apa îmi ciuruie în ghețele sparte, oprindu-mă la o halbă de bere, fără să știu apriat dacă o să-mi rămână ceva și pentru dejun . . .

Capitala cu sgomotul ei etern, cu valurile ei de noroi și de lumină, cerca să mă înghiță!

Și când credeam că mă are în stăpânire, era de ajuns un singur glas de departe . . . ca să mă desmeticesc din mreaja ei vrăjită.

Atunci mă simțiam singur și părăsit, vieța-'mi era pustie și deșartă. Sgomotul capitalei mă enerva, mutrele indiferente îmi făceau rău, mi-să făcea dor de liniște, de prietini, de iubire . . .

Imi reaminteam prietini și iubiții îndepărtați și în gândul meu le ceream iertare pentru uitarea mea.

Vedeam fețe zimbindu-mi cu dragoste, brațe întinzându-se să mă cuprindă de departe . . .

Da . . . ei aveau dreptate: *al lor* eram.

Nu-mi mai aflam locul, numărăm cu impaciță zilele până la vacanță.

Capitala rămânea în urmă.

* * *

. . . Și când trenul trecea de Oradea-mare, în zori de zi, când auziam pentru întâia dată vorbă românească, inima îmi svicnea cu putere, îmi venea să îmbrățisez pe muncitorii, cari plecau la câmp cu furci și cu greble și cu coase . . .

Sgomotul capitalei abia mi-l reaminteam, ca o musică prinsă în surdină. Vedeam atunci capitala în chipul unei femei frumoase zimbindu-mi, în conștiința superiorității.

Ochii ei erau strălucitori — luminii și umbre se răsfrângeau într'înșii — și privindu-mă cu liniștea unei Pallas Athene, părea a-mi zice:

— Știu eu, că ear' ți-să va face dor de mine . . .

Simin.

CÂNTEC.

(După A. de Musset.)

Când omul pierde în vr'o 'ntâmplare

Speranța ce-are

Și veselia,

Leacul acelei dureri funeste

Muzica este,

E armonia.

Căci fericire nu e mai mare,

C'aceea care

Te-a 'nveselit,

De-așculți cântarea ce te îmbată

Pe care-odată

O ai iubit!

Const. S. Stoenescu.

FEMEILE ÎN ISTORIE.

Posiția socială a femeii în diferite timpuri.

I. Lupaș.

MOTTO: Femeea cea mai vrednică de laudă este aceea, despre care bărbații nu vorbesc nimic: nici bine nici rău.

Thukydidēs.

Sunt oameni, cari susțin, că cultura unui popor se poate judeca după măsura, în care își știe cinsti femeia. O măsură aceasta, asupra exactității căreia planează multă îndoială și nesiguranță, căci e lucru prea firesc, ca în toate timpurile, pe lângă închinători și slăvitori în madrigale ai femeii, vor fi existat și de ceice în basate satirice, or în mușcătoare epigrame au eternizat virtuțile femeștii ale vremii lor. Dar totuș e interesant felul concepției, ce și l'au format oamenii din diferite timpuri despre virtuțile femeștii. Din acesta se poate conchide, cam de ce stare socială se vor fi bucurat femeile din anumite timpuri.

Posiția socială a femeii în tot decursul istoriei n'a trecut prin schimbări mari, decât numai în 2 rënduri: întâi la trecerea poporului din viața barbară de nomad într'o viață de stat și a doaua oară la trecerea dela păgânism în era creștină. Asămănând vârsta poporului cu cele 3 vârste din viața omului, poziția socială a femeii s'ar putea schița astfel: 1. În copilărie diferența dintre un băiat și o fetiță constă într'aceea, că băiatul e mai tare și fetița îi duce frică. Asemenea în vechime, când forța trupezască era dătătoare de măsură — femeia a trebuit să ducă o viață cu totul pendentă de voința și puterea bărbatului său, și pentru că ea era mai slabă, trebuia să-i fie supusă întru toate. 2. Dela 15—25 ani iubirea ferbinte își cere partea sa. În anii aceștia tinărul vede în juna femeie o ființă îngerească, pe care o adoară în chip și fel — în versuri și în prosă — și spune, că pentru un sărut de pe buza ei ar fi în stare să-și jertfească întreg rostul vieții. (Dar numai spune!) Acesta e în viața popoarelor veacul de mijloc, evul mediu, când cavalerimea întregă par'că nu era făcută pe altă samă, decât numai pentru cele mai îndrăznețe aventuri, pe cari azi numai în romane de 165 fascicule le mai poți afla. Cavalerul evului mediu fără doar și poate își jertfește la moment viața, dacă caprițiul idealului său o cere. — 3. Urmează vârsta a treia, a cuminenției, când:

Die Leidenschaft fliehet
Die Liebe muss bleiben.

(Schiller: Glocke.)

Incepe rațiunea a ajunge stăpânitoare peste inimă și sentimente. Dispare din gândul bărbatului ambiția copilărească de a-și arăta pu-

terea asupra femeii, se perde și ferbințeala tinerilor ani, care îl dispunea totdeauna spre fapte nesocotite și în locul lor pășește *chibzuința*, care-l învață, cum să-și facă traiul mai bun prin ajutorul femeii și cum să împartă ambiții necazurile vieții, ca să le poată mai ușor suporta. În vârsta aceasta se află popoarele acum, în timpul mai nou.

O uniformitate perfectă însă n'a existat nici în cel mai scurt interval de timp. Totdeauna au fost 2 soiuri de femei: unele, cari au dus viață lărmuitoare, cari au trait pentru lumea mare și cari înainte de toate au voit să placă; altele, cari au dus un traflu liniștit și neștiut de nimeni, cari au trăit exclusiv pentru casa și copiii lor. Despre acestea zice Thukydidēs, că sunt cele mai vrednice de laudă. — Cu aceste două tipuri de femei ne întâlnim mai preste tot locul și în vechime ca și în timpurile de față.

* * *

În vechime (înțelegem era păgână) interesele statului cereau subordonarea totală a individului.* Această subordonare nu o aflăm numai la Spartani, or la cetățeanul din Athena și din Roma, care negliându-și cu totul afacerile, se arunca cu un fel de destrăbălare în luptele politice, în sgomotul de stradă — ci în întregă organizația socială a acelor timpuri, cari pretindeau în Sparta, ca femeia să nască numai soldați buni, în Athena: oameni deștepți în conducerea afacerilor publice, ear în Roma: oameni harnici, chibzuiți și buni ostași.—

Din acest punct de vedere e de a se privi starea femeii la popoarele culte din vechime.

Ce stimau pe atunci oamenii în femei? Nimic mai mult, decât pe mama copiilor săi. Chiar și înțeleptul Plato în republica sa teoretică ficează rolul femeii ca pe al unei unelte aplicate în serviciul statului pentru anumite foloase. În conformitate cu aceste vederi s'a croit starea femeii însă numai atunci, când popoarele erau deja organizate în stat.

*

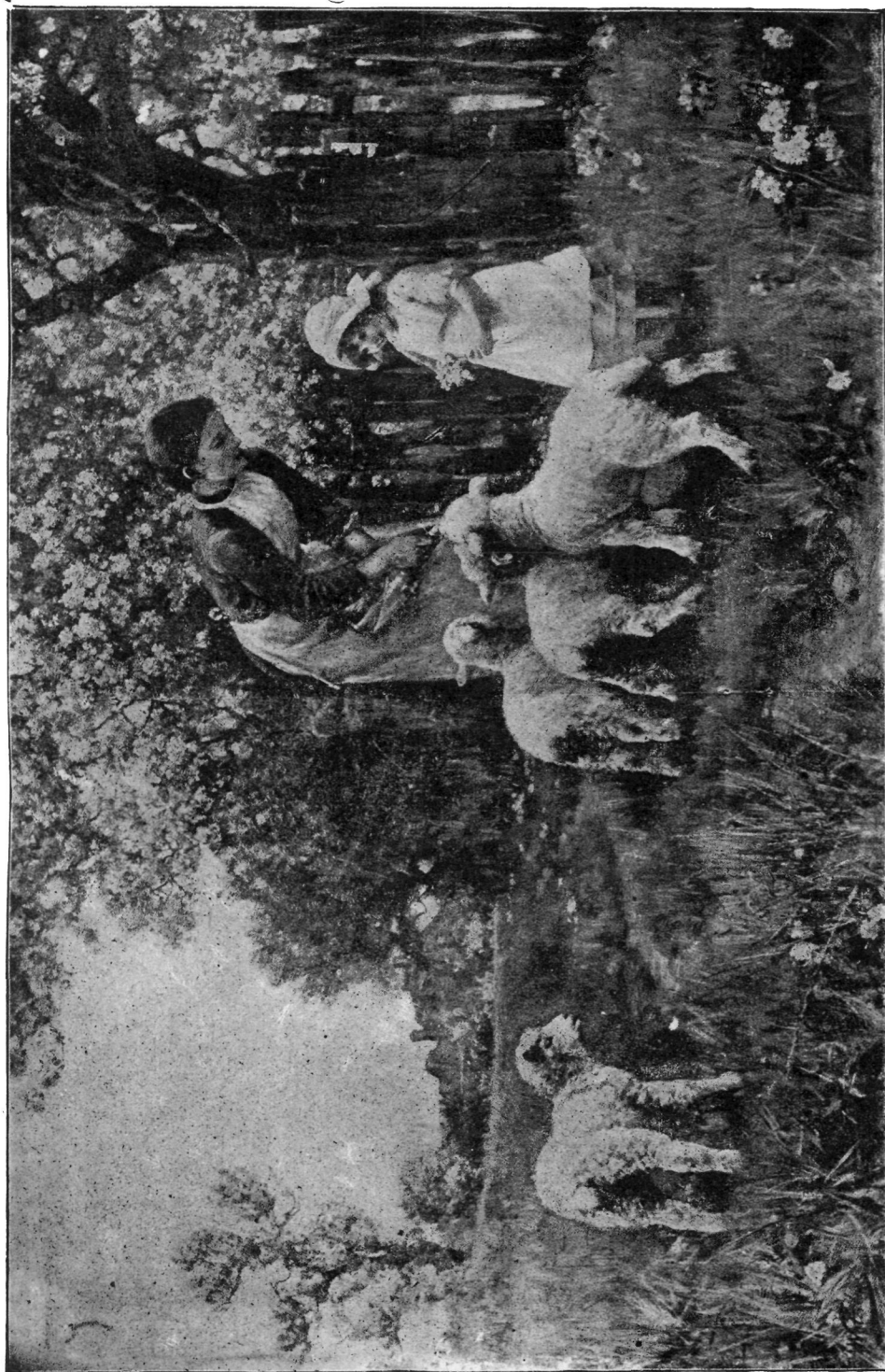
La popoarele, cari duc o viață nomadă, poziția femeii e diferită și se schimbă, după cum cer trebuințele vieții. Astfel se povestește, că la unele popoare războinice (Schiți), femeile

* Un pregnant exemplu al acestei subordonări aflăm în legile lui Lykurg, cari nu permiteau cetățeanului spartan a se îngrășa sub cuvânt, că îngrășarea denotă lipsă de interes față de afacerile statului. Cel-ce se îngrășa, întâiu căpeta admoniție, mai pe urmă îl expulsau.

își tăiau țița stângă, ca să poată răzima mai bine arcul de pept, judecând, că o țiță le este de ajuns pentru trebuințele de mamă. În starea primitivă vedem femeia deopotrivă cu bărbatul călărind, pușcând, luptând și abia aflăm în ea ceva specific mueresc. Cu privire la relațiile dintre bărbat și femeie aflăm interesante date în cărțile istorice ale lui *Herodot*, care pretutindenea

să silește a da icoană deplină despre moravurile poporului, despre relația celor două sexuri.* Dintre toate popoarele, despre cari ne povestește *Herodot* numai *Tracii* își cinsteau femeile și le țineau sub controlă severă, deoarece ce le cumpărau cu bani scumpi dela părinți. Cele-

* Astfel d. e. despre *Auscii*: *Her.* IV. 180. Despre poligamia *Persilor* vezi *Her.* I. 35. Despre femeile *Ba-*

Pe câmp.

lalte popoare nu cunoșteau legământul căsătoriei, care constituie deja primul pas spre civilizație. Cât de tristă era poziția femeii la multe popoare schitice și la altele din Orient, din India, că murind un bărbat, se alegea dintre femeile sale una, despre care socotiau că a fost cea mai favorită răposatului și o îngropau de vie, cu el într'un mormânt. Asta era cea mai mare cinste, ce putea ajunge pe o femeie. Ear cele, cari rămâneau neîngropate, erau cuprinse de cea mai mare supărare și se bociuau într'una, că n'au putut fi și ele părtașe de asemenea cinste . . .

Tot la Herodot aflăm și o indicație despre

bylonienilor I. 198—199. *Massagefi*: I. 203. *Egipteni* II. 46., 48., 60., 65. *Schiți*: IV. 75. Obiceiurile de nuntă la popoarele din Lybia IV. 168—199. La *Dyomachizi* se practica „*jus primae noctis*“; *Nasamont* IV. 172., *Gindani* IV. 176., *Traci*: V. 3—8.

folosirea pudrei: Femeile Schiților vărsau apă pe o peatră vârtoasă, apoi frecau pe aceea lemn de cipru, de cedru și de tămâie, până se făcea din acestea un aluat gros, cu care își ungeau tot trupul și fața. Acest aluat răspânda un miros foarte bun și făcea *pelea curată și scilpitoare*.*

Așadar' pudra nu e invenția civilizației, ci par'că e deodată cu natura femeii. Oare ce rost avea pudra la femeile Schiților dibace în mânănuirea arcului și a săgeții, or la femeia elină din timpurile mai târzii, care se închidea în *gynaiconul*** seu și aci își petrecea întreagă vieața, fără ca cineva să-i facă frumosul? . . .

(Sfârșitul va urma).

* Her. IV. 75.

** *Odaia femeilor*, care era așezată în partea dinapoi a casei și în care nici un bărbat străin nu avea voie să intre.

EAR CÂND VEI DURMI...

(Heine.)

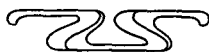
Ear când vei dormi tu somnul etern
Inchisă pe veci în mormânt,
In miezul de noapte, încet pe furiș
Veni-vo! la tine 'n pământ.

Nebun să sărut frumoasa-ți icoană
Perdută și pală și rece,
Să tremur cu valer prelung și să strig
Când vieața-mi încet se petrece.

— E noapte, și morții din groapă tresar,
In jocuri nebune se prind —
Noi stăm adormiți în dulce delir,
Cu braț încheștat te cuprind.

E ziua de-apoi și morții sunt treji,
E zi de isbavă 'ntru Domnul —
Noi stăm nemișcați, alături pe veci,
Ce dulce, ce dulce ni-e somnul.

Octavian.

ANTAGONISM POLITIC

sau

PUTEREA ELOCINŢEI.

— Mare tragi-comedie în 3 acte mici. —

Persoanele :

Di *Capră*, opozițional.

Teofil, fiul lui.

Di *Cerbu*, guvernamental. *)

Florica, fica lui.

Dinu, ziarist, prieten lui *Teofil*.

ACTUL I.

Scena I.

Teofil: Ah! *Florico*!

Florica: Ah! *Teofil*!

Teofil: Toate's zadarnice. Tatăl meu e opozițional incarnat! Nu-mi dă voie să iau de nevastă pe fica unui guvernamental.

Florica: Și tatăl meu e guvernamental dela roată! Zice că mă alungă dela casă de îndrăsnesc să mă gândesc la fiul unui opozițional.

Teofil: Ah! *Florico*!

Florica: Ah! *Teofil*!

Scena II.

Teofil: Ah! *Dinule*, *Dinule*!

Dinu: Bre! *Teofil*, lucrul naibii! Unul e opozițional, celalalt guvernamental, e firesc că nu se împacă apa cu focul. Dar las că am să-î împac eu, nu înzădar sunt doară ziarist, cunosc eu doară tainele politiceî. . . .

Teofil: Numai să isbutești.

Dinu: Încrede-te numai în *Dinu*!

ACTUL II.

Scena I.

Capră: Lasă-mă în pace cu ideile d-tale de ordine! Sunteți cu toții mameluci! Auzi numai la el, să țină cu guvernul. . . . Firește, râvnesc la oala cu carne. . . .

Cerbu: Și voi sunteți răsvrătitori, oamenii zarvei; politiciani de contrabandă. . . .

Capră: Și fata unui astfel de om mai are îndrăsneara să creadă, că fiul meu se gândește la ea? . . .

Cerbu: Și fiul unui astfel de om mai îndrăsneste să creadă, că fata mea s'ar mărita după el? . . .

Capră: Eu, care numai din convingere sunt ceea ce sunt. . . .

Cerbu: Și eu, care m'am născut cu creștința mea politică. . . .

Capră: D'odată cu capul. . . .

*) Sau: moderat și ultraist; — liberal și conservator ș. a. m. d.

Cerbu: Numai dacă îți vei schimba părerile politice. . . .

Capră: Sau d-ta. . . .

Scena II.

Capră: De, domnule, dar . . .

Dinu: Cum, dar? Ce dar? Bine, domnule, sau n'am drept? Zici că ești opozițional din convingere? Să lămurim o leacă treaba. Am să-ți dovedesc, că greșești când crezi, că mântuirea o să ne vină prin opoziție.

(Să plimbă prin fund. După un sfert de cias revin.)

Dinu: Ei, și spune-mi acum, n'are drept vecinul d-tale *Cerbu*, el cu ideile sale de politică guvernamentală. . . .?

Capră: Că n'am înțeles asta mai de vreme! Firește că are drept!

Dinu: Învoiala atunci e dară făcută: îi dai lui *Teofil* voia să ia de nevastă fata lui *Cerbu*.

Capră: Cum nu! Fata unui politician atât de profund!

Scena III.

Cerbu: De, domnule, dar . . .

Dinu: Dum dar? Ce dar? Bine, domnule, sau n'am drept? Zici, că ești guvernamental din convingere?! Să lămurim o leacă treaba. Am să-ți dovedesc că greșești, când crezi, că mântuirea o să ne vină prin guvern. . . .

(Să plimbă prin fund. După un sfert de cias revin.)

Dinu: Ei, și spune-mi acum, n'are drept vecinul d-tale *Capră*, el cu ideile sale de politică opozițională. . . .?

Cerbu: Că n'am înțeles asta mai de vreme! Firește că are drept!

Dinu: Învoiala atunci e dară făcută: îi dai *Floriceî* voie să se mărite după feciorul lui *Capră*. . . .

Cerbu: Cum nu! După feciorul unui politician atât de profund!

Scena IV.

Dinu: *Teofil*!! *Florică*! Îmbrățișați-vă. Părinții vostri s'au învoit.

Teofil: *Florică*!

Florica: *Teofil*!

ACTUL III.

Scena I.

Capră: De ce să punem dară piedeci în calea fericirii copiilor noștri?

Cerbu: Așa-î zău! Las să fie unul al altuia. Îmi pare numai rău, că atâta vreme m'am împotrivit la asta. . . .

Capră: Și cât de mult o regret eu! Mai ales, că . . .

Cerbu: Da, da, mai ales că . . .

Capră: . . . mai ales că până acum am profesat o credință politică falsă.

Cerbu: Tocmai ca și mine.

Capră: Resgândindu-mă însă, studiând chestia mai adânc, am ajuns la convingerea, că adevărul e pe partea — — —

Cerbu: — d-tale!

Capră: Ba, pe a d-tale, căci mântuirea noastră numai dela guvern ne poate — — —

Cerbu: Mă rog de iertare! Vrei să zici: numai prin opoziție ne poate veni.

Capră: Ași! Opoziție! Ce opoziție? Fleac! Opoziționali sunt niște răsvrățitori, oameni d'ai zarvei, politicieni de contrabandă! Drept ai avut d-ta! În ziua de azi fie care om cinstit trebuie să fie guvernamental!

Cerbu: Ba, d-ta ai avut drept!

Capră: Ba d-ta.

Cerbu: Lasă-mă'n pace vecine, cu politica guvernamentală! O politică de mameluci! Politica unor oameni, cari rîvnesc un os de ros, să ajungă lângă oala cu carne. . . .

Capră: Cum, atât de iute te-ai schimbat?

Cerbu: Și d-ta? Te țineam om mai de caracter. . . .

Capră: Credeam că ești un om, care ține la convingerile sale. . . .

Cerbu: Văd însă, că nici d-ta nu ești decât un guvernamental-mameluc.

Capră: Și d-ta un opozițional-gură-spartă.
Cerbu: Și după feciorul unui astfel de om să-mi dau fata?

Capră: Și fata unui astfel de om să-mi ia feciorul?

Scena II.

Teofil: } Tată! Dragă tată, ce fericiți

Florica: } suntem!

Cerbu: Florico! Vino aici.

Capră: Aici țî-e locul, Teofil!

Cerbu: Să nu te mai pună păcatele să stai de vorbă cu feciorul unui guvernamental fără convingeri.

Capră: Să nu te mai văz că-ți faci de lucru cu fata unui opozițional fără caracter. . .

Cerbu: Te felicit, domnule, la noua d-tale politică!

Capră: Îți admir, domnule, tăria convingerilor politice!

Scena III.

Teofil: Ah! Florico!

Florica: Ah! Teofil!

Teofil: Toate's înzadar! Tatăl meu a devenit guvernamental dela roată! Nu-mi dă voie să iau de nevastă pe fiica unui opozițional.

Florica: Și tatăl meu a devenit opozițional incarnat! Zice, că mă alungă dela casă de îndrăsnesc să mă gândesc la fiul unui guvernamental.

Teofil: Ah! Florico!

Florica: Ah! Teofil!

(Să poate continua *ad libitum*.)

M. Aegea.

LUPTĂ.

Își culcă capul preste masă,
Căci mâinile nu-l sprijinesc . . .
E greu ca plumbul . . . Toate 'n casă
S'au pus la joc diavoleșc.

Să luptă! Cum ar vrea să 'nvingă!
Să simte tare, sănătos.
Și ce nu ar putea să 'nvingă
Puterea brațului vînjos?

El știe, că vieța-î luptă,
Și 'n luptă să fi uriaș,
Să nu te poarte frunză ruptă
Prin colburî vîntul pătimaș.

Cum a luptat! . . . Incet adoarme,
Mai luptă încă și prin viș . . .
Dar încrezut pe-a sale arme
Nu vede calea-î spre abis!

Ardo.

Bétrâniî.

DELA CEÎ CE NU MAÎ SUNT.

(Urmare.)

Scrisori de-ale lui Aron Pumnul.

Eatae, fiule! ti-am descris tot lucrul pre larg, ca sae-l cunosci cu de-amaeruntul. Deci fii cu minte, prudinte si discret, si nu descoperi nimaerui de acestea, ca nu cum-va sae-ti strici. Sae nu-ti uiti neci ūae datae, cae te-ai ajutat la scoalae cu un stipendiũ mennit pe'ntru un rumin Bucovineann, si de aceea cind vei fi oare-cind-va in stare pe'ntru acella sae ajuti si tu pre un tinaer rumin Bucovineann la scoalae: asã cere dreptatea!

Eũ sint paetit cu boalele: sciũ multe: Deci maicae-ta se poate vindecã de daemlã ori gutae numai cu *Baunscheidt*: aceasta este ūae maesinae ca ūae hêhelae micae de forma asta

 carea fiind pre'n tevea.

sucitae se trage pela *a*, apoi cu capul *b* se pune pa lingae osul spinaerii pe amĩdoũe lãturile cĩte doũe rĩnduri de sus pĩnae jos, si se impunge bine, apoi se unge indatae cu oloũ *baeunsaidtiann*, apoi se culcae in pat trei dille ferĩndu-se de tragere de aer si de ume-diealae, dupae trei dille se poate sculã; ear' dupae dece dille sae se impungae de nou, dacae nu s'a depaertat boala cu totul. Apoi tot in raestimpuri de dece dille sae se raepeticascae opaeraecunae, pĩnae ce se vindecãe deplin. Astae maesinae se aflae de vĩndut la

Carl Baunscheidt

in *Endenich*
bei *Bonn*
am *Rhein*

si custae cartea, maesina si trei steclute de oloũ 12 fl. v. a. in argint sunaetoriũ.

Cartea se numesce: *Baunscheidtismus* maesina se numesce: *Lebenswecker*, oloũl se cĩeamae: *oleum Baunscheidtii*, in carte este prescrae tot felũl de curae pentru fiae-care operaecune. Insae una sae-ti spuũ: maĩ inũũ sae se impungae numai pe spinare in sus si in jos, maĩ ales inũte spete si pe spete bine, *de sese ori*, si *numai atunci* sae inceapae a se impunge si pe pulpele picoarelor si pe pĩnce.

Dacae pe la voĩ n'are nime maesina, cartea si oloũl acella, puteĩ scrie la dĩnsul si pĩnae in trei saepãemĩni le caepetaĩ.

Tĩmpul de curae este cell maĩ potrivit: lunile: Septembrie, Optombre, Noembre; apoi: Martũ, Aprile, Maĩũ. In lunile Februariũ si August nu ajutae nemic astae maesinae.

In contra reumatismulũ este un leac foarte simplu, bun, si nu prea scump: sae cumperĩ ūae gaerfae (steclae) de ūae ocae si jumaetate, sae tornĩ inũrsa ūae ocae de spirt de cell de 36 de grade, apoi sae tornĩ inũrsul ūae jumaetate de ocae de sare pisatae maerunt ca

faeina, si sae-l scuturi in toatae diũa de cĩte trei patru ori in decurs de patru dille, pĩnae se va topĩ sarea cĩt se poate maĩ mult: atunci sae faĩ un pãtec de flaenell si muĩndu-l cu spirt de acella sae te frecĩ bine pe unde sĩntescĩ reumaetism in toatae sara si dimineata, si vei vedẽ cae in doũe luni de dille te mĩntuescĩ pe deplin de ori-ce reumatism. Eũ am vaedut inũ-mĩ, cae aũtfelũ de spirt saerat a faecut minunĩ si incae in timp scurt.

La Doftori este cunoscut ast spirt sub numele de: *Franzensbrantwein*, fiind cae Doftorul Engles: Franz este iscoditoriul lui.

Fii sinaetos, fiulePãule! si, de vei merge cum-va si pela Cuculata,* sae spuĩ fratilor si sororilor melle multe incinaeciuni, si cae incae mae afli in vieatae de si foarte bõlnav.

All taeũ

paerinte binevoitorũ
Aron Pumnul.

N. B. Hotaerĩrea Ministeriulũ de'n Iasi (Pannul) despre daeruicunea caertilor rumĩne pe la asedaemintele rumĩne de'n provintele austriace.

Cunsiliul Ministrilor in sedinta de'n 9 Septembrie, 1861, Nro 9798, cunsiderĩnd, cae fiae-care Rumĩn este daetoriũ a da spriginul cuviincos inũ cunsaerbaecunea *naecunaeletaetii rumĩne*, a incieiat inũte altele, ca fiae-care literaetoriũ si librariũ rumĩn de'n Moldãviea sae fiae inũemnãt a trimite *in dar* cĩte un esĩplariũ cell putĩn de'n operele rumĩnescĩ edaetate de ell pe'ntru bibliotecelae gimnasielor rumĩne de'n *Cernaetũ, Suceava, Braesov, Blasũ, Clusũ, Sibĩũ, Beiusũ, Arad, Temisoara*; pe'ntru Seminariul rumĩn de'n: *Oradea-mare, Blasũ, Sibĩũ, Cernaetũ*; pe'ntru biblioteca rumĩnilor teologĩ de'n *Vieanna*, de'n *Gerla*, si de'n *Lugosũ* si pe'ntru biblioteca prepaerĩndilor de'n *Arad*. Aceasta incieiare se aduce la cunoscinta pũblica spreĩudemnãrea si rãgula tuturor, caeror se cuvĩne, sperĩndu-se, cae nĩmenne nu va raemĩne nepaetrũns de folosul cell mare all acestor despuaecuni, si cae totĩ autorĩ si edaetoriĩ se vor graebi a cuntribui pre'n asẽmenne lesnicasae daeruire in folosul *naecunaeletaetii*.

(esit dela Ministeriul **Pannul**)

P. S. Asta ar fi bine, sae o trimeti la Braesov lui Iacob Muraeseannul, ca sae o maĩ raetipaereascae ūaedatae pe'ntru istoriea literaeturei si inũprosãetãrea, in „*Foaea pe'ntru minte inĩmae si literaeturae*.”

Aurel P. Bãnuũ.

* Cuculata (com. Fãgãrașului).

SPRE IDEAL.

— Conferință ținută cu ocazia seratei literare a tinerimii universitare din Cluj, la 20 Noemvrie 1901. —

Doamnelor și Domnilor!

E greu să glăsuești astăzi pentru idealism, când îmbîcseala patimilor s'a ridicat deasupra și tronează omenirea; e greu să glăsuești astăzi pentru idealism, când interesul în toate ne cerne mintea și ne împietrește inima; e greu să glăsuești astăzi pentru idealism, când în cele mai multe lucrări ale noastre ne lipsește curajul propriei noastre ambițiuni — ne lipsește noțiunea celui mai elementar sentiment de onoare, de demnitate.

Să mă iertați Doamnilor și D-lor, că vă spun adevărul așa pe șleau, dară tocmai tema, ce mi-am propus să o dezvolt astăzi, este de natură a nu cruța pe nime, pentru că însaș esența idealismului se resumă în două cuvinte: dreptate și adevăr. Și voi spune de astădată adevărul cu atât mai liniștit, cu cât am fericirea să-l spun înaintea D-voastră, între cari sunt sigur, adepți ai idealismului sunt mai mulți.

Doamnelor și Domnilor! Nu trebuie să recurg la ajutorul istoriei, pentruca să arăt însemnătatea și puterea idealismului pentru om. Ar fi destul să vă îndrept privirea în adâncul inimii D-voastre, pentruca să fim cu toții de acord, că idealul este în firea noastră. Îl hulim, îl desprețuim de multe ori, în ultima consecvență tot numai în ideal aflăm mângăiere, tot numai în ideal aflăm forța împintenătoare pentru fapte mari, pentru alcătuirii superbe, cari să între în aprecierea tuturor.

Răspund și eu acelor realiști, cari toate adevărurile și le derivă din experiență și nu lasă nimic să trăiască din propria lor viață, cu cuvintele lui Vacherot: „La réalité n'est point la vérité.“ Și voi trece mai departe.

Scopul meu nu este, să elupt eghemonia spiritului asupra materiei, — în acest punct cred, că suntem cu toții de acord, — ci scopul meu este să arăt pe scurt esența și istoricul direcției idealiste de o parte, a celei realiste de altă parte și apoi să trec la partea practică a chestiunii, care poate să ne intereseze mai mult. Și dacă prin cuvântul meu îmi va succede măcar pe o clipă să vă pot opri pe unul fie care la locul unde stați, și aceea clipă să o folosiți pentruca îndreptându-vă privirea spre cel Atotputernic, cu conștiința bună a D-V. desbărați de interesele și pasiunile zilei, să vă întrebați: „de ce treabă sunteți?“ — eu deja sunt mulțumit, căci de ați apuca pe o miie de căi și de ați mai încunjura o miie — tot numai la acelaș adevăr ați ajunge, pentruca tot numai acelaș tovarăș v'ar însoți pe toți pe toate căile vieții, și anume: însuflețirea ideală, fără de care nu poate fi progres.

Doamnelor și Domnilor! În concepțiunea spirituală, care tinde la cunoașterea și aprecierea lucrurilor și caută să le cadreze în sferile lor legitime, se observă o balansare puternică, care nu este altceva, decât lupta latentă dintre spirit și materie, cari ambele caută cu egală putere, să-și elupte deplul asupra ta, de a te conduce în cercetările tale și a-și apăsa pecetea pe rezultatele, la cari vei ajunge. Asculți de îndemnul spiritului, ridică laturea ideală și urmezi metoda deductivă; cedezi îndemnilor celeialalte părți și atunci asculți de materie și urmezi metoda inductivă. Acesta-i imboldul original, care a condus mintea omenească pe două căi diverse și a dat naștere astfel la două direcțiuni, cari în termeni filosofici sunt cunoscute sub numele de *idealism* și *realism*.

Cel dintâu între filosofi, care indică opozițiunea dintre spirit și materie, dintre cugetare și existență, este Descartes.

În urma lui o mulțime de filosofi caută să demarce și să demonstreze această linie de distincțiune, cee-ce a contribuit ca în filosofie să se inaugureze două serii de dezvoltări paralele: idealismul unilateral de-o parte și realismul unilateral de altă parte. Ambele aceste direcțiuni au aflat în scurtă vreme o mulțime de propoveditori fanatici, cari după cum urmau o teorie, or alta, ne desbrăcau când de spirit, când de materie. Până la acest punct ajunsesse lupta, când un restaurator al filosofiei, Kant, fusionând aceste două direcțiuni într'una singură, le scapă de nimicire. Kant admite, că experiența este singurul cadru al cunoștințelor noastre, dară de altă parte e idealist convins, când recunoaște niște factori fundamentali, niște cunoștințe originare, cari nu ne sunt date de experiență, ci cari sunt conținute suplentar de rațiunea noastră.

În chipul acesta se face împăcarea definitivă între aceste două direcțiuni, admitându-se dualismul ca basă a viitoarelor cercetări filosofice, fapt, care poate fi cu atât mai îndreptățit cu cât este mai apropiat de însaș natura lucrurilor. — Și întru adevăr nu trebuie să fi mare filosof, pentruca să observi de îndată ce-i începe a cugeta, că întâu în ființa noastră, apoi în tot ce ne încunjoară, dualismul este punctul de mănecare. Ear' dacă totuși se mai menține și astăzi distincțiunea filosofică de idealism și realism într'un chip mai mult, sau mai puțin tendențios, această distincțiune nu mai tinde să nege supoziția contrară, ci ea se face pentru a explica o lature prin cealaltă. Cu alte vorbe: lupta pentru întâietate!

(Sfârșitul va urma.)

Aurel Ciato.

CRONICĂ.

Ședințele secțiunilor Asociațiunii. Cu probleme de cea mai mare importanță culturală s'au ocupat secțiile Asociațiunii în ședințele plenare din 13 și 14 Iulie. — Dintre chestiunile puse la ordinea zilei în cele 3 ședințe cea a unificării ortografiei și a limbei noastre literare a fost obiectul unor vii discuțiuni.

În chestia ortografiei s'a decis a se adopta ortografia Academiei Române, ear modificările și întregirile propuse de secția literară, să se înainteze Academiei, ca după posibilitate să fie luate în considerare.

În chestia unificării limbei literare s'a primit următoarea propunere a dlui *Virgil Opișiu* :

„În foaia »Asociațiunii« să se deschidă o rubrică permanentă, în care atât membrii secțiunilor cât și alți cultivători ai limbei românești, să publice expresiuni străine firii limbei românești, cari au intrat în limba noastră, și să se arate totodată termeni corecți și — să se adreseze un chestionar către recunoscutele noastre capacități literare, ca să-și dea părerea că în ce mod s'ar putea ajunge mai cu efect la dorita unitate a scrierii și vorbirii corecte a limbii românești.“

De mare însemnătate etnografică și folclorică sunt propunerile secțiunii istorice :

1. ca să se publice concurs pentru descrierea toponimică și geografică a comitatelor locuite de Români, oferindu-se premiul de 500 cor. pentru cel mai bun elaborat, și
2. ca să se edee un album etnografic colorat al portului românesc.

Secția școlară a propus modalitățile, prin cari s'ar putea compune statistica școalelor române.

Noutate literară. După cum ni-se comunică din Blaj, în zilele acestea va apărea acolo, în atelierul tipografiei seminariale, noul op istoric scris de *Dr. Augustin Bunea*, savantul canonic metropolitan. Volumul acesta bogat poartă titlul :

„Episcopii *Petru Paul Aron* și *Dionisiu Novacoviću* sau Istoria Românilor transilvăneni dela 1751—1764“ — și espunerea istorică singură se estinde pe 432 pagini, fără de prefață și documentele numeraose, ce se publică, pentru primadată, în „Apendice.“

Imbrățișând istoria ambelor biserici românești dintr'o epocă agitată și interesantă, în care cade și deschiderea școalelor din Blaj, harnicul scrutător al trecutului ne dă în această carte o lectură din cele mai mișcătoare. De aceea ținem să atragem înainte atențiunea tuturor asupra cărții, care constituie în adevăr un eveniment literar la noi.

Academia română publică, între multe altele, concurs pentru *premiul Adamachi*, de 5.000 lei, care se va decerne în sesiunea gene-

rală din 1905 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect :

Poporul român din Ungaria și Transilvania dela începutul secolului XVIII încoace. (Decis. 25 Martie 1900).

Scrierea va cuprinde :

1. Starea morală, juridică și economică a poporului român dela începutul secolului XVIII încoace. Faptele, cari au avut cea mai mare înruiere asupra dezvoltării culturale a poporului român în decursul aceluși secol.

2. Mișcările etnice, politice și sociale ale Românilor din Ungaria și Transilvania înainte și după reformele lui Iosif II.

3. Scopurile urmărite de Maghiari până la 1848. Normele și tendințele administrative imperialiste; vieța religioasă, intelectuală și economică a Românilor până la 1848.

4. Epoca dela 1848 până la 1866. Incercările de înțelegere între Maghiari și Români. Luptele dintre aceste două popoare. Măsurile luate de guvernul absolutist. Reforme în legislațiune și administrațiune. Reorganizarea bisericeii române de către Șaguna pe basă nouă. Dezvoltarea culturală a Românilor.

5. Iniințarea regimului dualist. Promisiunile făcute Românilor. Legile naționalităților. Desființarea autonomiei Transilvaniei. Regimul dualismului. Starea Românilor sub acest dualism.

Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1904.

Ar fi la loc, ca premiul acesta să-l ia unul de-ai nostri !

BIBLIOGRAFIE.

M. Eminescu, Opere Complete : I. *Literatura populară.* Scrieri inedite, București 1902, 1 vol. în 8° de XXI — 216 pag. (Prețul lei 1.50).

Volumul a apărut sub îngrijirea dlui *Ilarie Chendi*, vrednicul nostru scriitor ardelean adăpostit în țară, care și cu acest prilej ne mai dă o dovadă de întinsele D-lui cunoștințe literare — și anume în prefață, în care ne arată pe de-o parte legăturile sufletești și cele de rasă dintre Eminescu și poporul românesc, pe de alta legăturile poetului cu literatura universală și îndeosebi cu cea germană, aruncând o nouă și senină lumină asupra personalității marelui măiestru al poeziei românești.

Prefeței îi urmează poeziile (I. lirice, II. voinicești, balade, III. Chiuturi satirice) culese de Eminescu, cari i-au servit ca material de inspirație în alcătuirea poeziilor, ca „Motive din popor“, 15 la număr.

Volumul se sfârșește cu frumoasele povești în proză. Vom reveni.

Anuarul XXXVIII al gimnasiului român din Brașov pe al 52-lea an școlar 1901/902,

publicat de *Virgil Onițu*, director. Partea științifică-literară cuprinde: 1. *Formula jurandî Valacika*. O formulă românească de jurământ de pela mijlocul veacului al XVIII-lea. Notiță foarte interesantă de *N. Sulică*, profesor. 2. *Discurs festiv*, rostit la serbarea școlară a Sfinței Sofii, patroana școalelor, cu ocazia aniversării a 50-a dela punerea petrii fundamentale a edificiului gimnasial de *N. Sulică*, profesor gimn. 3. *G. Chelariu*: „Curs elementar de botanică și zoologie“ pentru clasele inferioare ale școalelor medii. Partea II. Recenziune de *D. Lupan*. 4. Curs complet de aritmetică comercială pentru școalele comerciale de Dr. I. C. Kreibig, traducere de *Arseniu Vlaicu*, director. Recenziune de *Ioan Pricu*. 5. Recenziunea manualului „Curs de psihologie pentru școalele secundare“, prezentat de dl. Dr. *I. Blaga* în manuscris — de *N. Sulică*, și 6. *N. Bogdan*: Manual de limba maghiară pentru cl. II. gimn., reală și civilă. Recenziune de Dr. *I. Bunea*. Intregul anuar se estinde pe 206 pag. și cuprinde date școlare (p. III) amănunțite și foarte interesante.

V. Grigorescu — Elvir: Opiniunea publică. (Craiova, 1902.) O broșurică de 14 pagini, în care autorul arată, că în definitiv așa numita opiniune publică e o himeră. „La noi există o mult cântată opiniune publică — zice autorul — dar există pe un fond elastic, sau de carton. Încotro bate vântul, într'acolo opiniunea publică înclină, fără ca să încerce, sau să aibă forța unei rezistențe.

În fuga condeiului autorul aplică măsura aceasta adevărată la toate manifestările mai momentuoase: critica, literatura, presa, religia, politica. Dar relativ la politică, trebuie să lăsăm de nou cuvântul autorului: „Și aici opiniunea publică este înșelată. Mandatarul țării! Alesul țării! Voința națională a poporului! Cuvinte mari și frumoase; clișeurî bine executate, dar numai atât! Care națiune? Care țară? Care popor? Care opiniune publică? Totul se reduce la un grup, la un singur grup mai mic sau mai mare, la o asociațiune de câteva păreri individuale, la expresiunea unor acțiuni conștiente sau înconștiente, nu discutăm, dar care nu reprezintă voința unui tot, sau a unei adevărate majorități.“

E o lectură instructivă, în stil condensat, în care nota de amărăciune e deplin justificată prin însuș titlul broșurei. Ceea-ce credem noi e, că broșura d-lui Grigorescu nu e *studiu critic* — cum d-sa o numește — ci, în cazul cel mai bun, o conferență. Ne face impresia unor conture generale, dintr'un studiu mai aprofundat, ce autorul îl are în pregătire.

Studiî critice în adevăratul sens al noțiunii, avem în direcția asta, dela Max Nordau!

Raportul al V-lea al scoalelor capitale ort. or. rom. de băieți și fetețe din Lugoj pe anul școlar 1901/002, precedat de articolul d-lui *George Joandrea* „Câteva reflexiuni la creșterea fetețelor noastre.“

ILUSTRAȚIILE NOASTRE.

Magdalena. Cu mâinile încrucișate, cu părul risipit pe umeri, Magdalena își îndreaptă ochii implorătorî spre cer. Nu mai lucește în ei flacăra pătimase a curtezanei. Buzele ei, cari știeau să șoptească cuvinte de dragoste păcătoasă — sunt mute și toată înfățișarea ei inspiră căință.

Nu este căința fecioarei neprihănite — ci a curtezanei frumoase fără seamăn, care isbită de seninătatea învățurii Mântuitorului, înțelege ticăloșia, în care trăiește. Vieța șgomotoasă, setea după plăceri deșarte, ce o stăpâna, se risipește ca prin farmec și ea aleargă în urma blândului profet galilean, ascultând cuvintele lui dătătoare de vieță într'un mut extaz. Cade la picioarele Lui, îi spală picioarele cu lacrimi și i-le șterge apoi cu bogatele ei plete blonde, fără a cuteza să-și ridică privirea. Și Mântuitorul o ridică blând: „Iartă-ți-se păcatele, că ai iubit mult.“ Pictorul Guido Reni ne-o presintă în rugăciune, implorând încă și după iertare, îndurare.

La câmp. O idilă. Melușei aleargă să prindă hrana din mâinile mamei, în vreme ce mititica — o mielușea și ea — se uită cu un feț de frică la ei și zimbește.

Bătrânii. Trebuie să fi dat de ceva interesant bătrânii nostri. Moșul și-a lăsat pipa să îi se stingă, ear bunica a aruncat din mână ciorapul neisprăvit. Pictorul *Mossani* i-a succes să ne presinte bătrâneța tictică și umorul sănătos, așa că-l cetești de departe pe fața moșnegilor. Nu-s bogați, dar sunt mulțumii. Șirul de ani, ce le apasă umerii, i-au încărunțit, dar nu le-au conturbat liniștea casnică. Și-au căpățuit copiii și acum singuri își învelesc unul altuia clipele, ce le mai au de petrecut. Bătrânul a aflat o istorioară veselă în foaie, i-o cetește tovarășei sale și amândoi zimbesc ticticii de umorul cuprins în ea.

POSTA REDACȚIEI.

Vladimir. Mă însuflețesc și eu cu tine de viitorul neamului. Literați, filosofi, poeți — răsar cu droaia. Ai drept, se arată puterea de vieță în poporul nostru și nu esagerezi când spui, că în veacul acesta se vor afirma Românii pe toate terenele. „Până acum a fost imposibil, abia de o jumătate de secol s'au emancipat, și uite unde au ajuns!“ — sunt de acord; ba de mi-ai fi scris șirele acestea înainte cu vr'o lună și jumătate, și-ai fi jurat, că suntem deja formați, că în câteva decenii vom fi cuceritorii — dacă nu ai Europei, barem ai Orientului. De când am ajuns însă în redacția „Luceafărului“, cetind tot felul de manuscrise, mi-a dispărut cel puțin 1/2 din însuflețirea „juvenilă“ de până aci. Bine frate, conced, că suntem talentați dela Dumnezeu, dar trebuie să recunoști, că suntem înzeștrați și cu o bună dosă de negligență, care nici lui Goethe nu i s'ar permite. Dacă fac literatură, n'am dreptul să disconsider până și cele mai elementare legi gramaticale. Să-ți scriu câteva exemple: „*Isar* scula părul în cap“; „*apropiinduse la vèzut*“; „*nai* ce căuta, de *fiar* spune“ etc. etc. Dacă vrei să nvești trebuie să știi ceti; la uni-

versitate nu te poți înscrie înainte de a fi absolvat liceul, — și-apoi din lucrurile mici se cunosc de multeori oamenii mari. Repet: sunt convins de puterile sufletești ale Românului, dar neglijența nu i se poate erta, mai ales atunci, când delăturarea ei nu l'ar costa nimic, pe lângă că i-ar aduce foloase. Și încă una: vanitatea îi orbește rău pe-ai noștri. A scris, dom'le, o nuvelă, o schiță, sau câteva versuri — și nu mai poți sta de vorbă cu densusul. De aceea zic, că am pierdut mult din însuflețirea dinainte. Dar earăș mă'ntorc. Toate acestea vor fi ulterior impulsuri directe spre înălțare, căci trebuie să urcăm trepte, ca să ajungem în turn și al tău e numai ce prin propria experiență ai câștigat. Ca să te speli frumos și să te cureți bine, trebuie să treci mai întâiu prin noroiu. Și judecând astfel, mai de grabă cred, că ne vom afirma peste câteva decenii, căci aproape în toate părțile și pe toate țările înotăm prin mocirlă. — Poesii avem destule, dar, de ai ceva bun, trimite-ne. D.

Alfius. Bine ai venit. Nu te vei supăra, dacă nu-ți vom împlini dorința, și nu vom da poezia dtale — căci poezie e și nu versuri — sub pseudonim, ci sub numele adevărat. Ai avea motiv să te superi, dacă noi am da cei dintâi „în vileag“ numele dtale. Dar așa . . . nu suntem indiscreți, nici nu-ți vătămăm modestia. „Reînvierea“ e prea lungă; metrul antic nu mai are farmec astăzi.

Pătruț. Scrisoarea dtale ne-a plăcut mult. Zici adecă: „Vă rog, în interesul DVoastră și al meu, supuneți lucrările mele unei critice cât mai aspre. Inceptorii se roagă de regulă, să fie lumea cu indulgență față de „fragedul“ lor talent — și dtă, care ne parî încă preste tinăr, înțelegi, că o prea mare indulgență față de astfel de „talente“ numai pricioasă nu ar fi literaturii, nici chiar talentelor din chestie.

Să vedem dar:

„Capăt de poveste“ e bunișoară, deși ideea e aproape identică cu cea din „Ideal“-ul lui Coșbuc. Cât pentru formă — aici nu e așa restrînsă libertatea — dovedește, că ți-ai însușit binișor limbajul lui Coșbuc, de și pe alocurea aproape îl copiezi.

Nu știu . . . poate-așa imi pare Dealu încă-a mai crescut,
Ceriul e mai mic făcut,
Focul tot mai mare.

Focul? Care foc? . . .

Uite când eram eu față
Codru des a fost aici,
Valea plină de voinici,
Calea nestrucată.

sunt strofe bunișoare, dar prea copiate din „Pe deal.“

Ai apoi strofe prea banale, ca

Ramun'n mână ars de soare
Fața-i veche adia
Și pe loc ea se topia
Plină de sudoare.

Prea miroasă a proză! Apoi ici-colea scapi câte o expresiune prea „domnească“ pentru versuri populare, ca d. e.

Jurî, că nu-mi refuzi ce-ți cer?

Nuamăi coconițele refuză. Dacă Nițu Iorghii ar fi întrebat aievea pe Maria lui că „refuză-l“, ea ar fi stat nedumerită și l'ar mai fi întrebat încă odată: „Ce zici? Ce-î aceea „refuză?“ . . .

„La ultimul fuștel“ e o idee destul de bună, care se pierde însă în cele 15 strofe. O puteai spune în 8, fără nici o rezervă.

Ai însă o strofă foarte bună, care merită să o reproducem:

Și ochii lor aproape stinși
Cu zarea de-o schintee
Să 'nalță de un dor cuprinși:
Ca sufletul să-și deie.

Cele scurte sunt mai bune. Una, ni-se pare, ai publicat-o deja; ceealaltă vom da-o în curând.

D . . . Sibiu. Nu publicăm lucrări apărute în alte reviste.

Sonet, „Mamei mele“ „La moartea Eppului Pavel“ „Inocheiu Clain în exil“ sunt încercări, cari nu spun nimic. Singur exametrii din „Fantazie“ par a spune ceva. Iată-i:

Eros, frumosul copil, cu Bachus la mine venise:
— „Haide, copile, cu noi în mândrele noastre palate!“

— „Dați-mi voi marilor zei, să beau din nectarul
vost dulce.“

Bachus cu mine ciocni, ear Eros, copilul cel vesel
Mândrul său arc întinzând, în inimă drept mă lovise
Greu de dureri mistuit, mă zvîrcol (!) pe patul
de moarte.

Eros, fărnarul zău la mine'ntorcându-se 'mi zise:
„Bine-î, copile“-a muri în sfântul locaș al iubirii?“

Al. M. alui V. După un lung peregrinaj, scrisoarea a ajuns la destinație. Îți mulțămim pentru interes și pentru dragoste. În privința persoanei nu greșești, dar cât pentru loc, e Blașul și nu Bradul. Salutări!

„Nu se poate.“ De acord. Și noi zicem: nu.

REDAȚIONAL.

Între colaboratorii noștri anunțăm cu plăcere încă pe d-na: *Maria Cioban*, (Arad) pe d-nii *Ion Pop Reteganul*, (Reteag) *Dr. V. Bontescu*, (Hațeg) *Traian Mihaiu* (Orăștie) și *Const. S. Stoescu* (Craiova).

Comitetul de redacție.

Șef-redactor:

Editor și redactor resp.:

ALEXANDRU CIURA.

AUREL PAUL BĂNUȚIU

Membri:

OCTAVIAN GOGA

IOAN LĂPĂDAT

IOAN LUPĂȘ

VASILE E. MOLDOVAN

IOAN MONTANI

SEBASTIAN STANCA

DIONISIE STOICĂ

GEORGE ZĂRIA.